

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата педагогічних наук, професора Болгарського Анатолія Георгійовича на дисертаційне дослідження Ковальського Романа Івановича «Формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до організаційно-педагогічної роботи в учнівському інструментальному колективі», представлену на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 - теорія і методика професійної освіти.

Актуальність обраної теми

Перебудова сучасної вищої мистецької освіти, перехід від традиційного до особистісно-орієнтованого навчання потребує оновлення вимог до професійної підготовки майбутніх фахівців. Існує нагальна потреба в новій підготовці вчителів музики, здатних до поліфункціональної творчої діяльності, до творчої взаємодії та співпраці, постійного професійного пошуку.

Формування особистості майбутнього вчителя музичного мистецтва – важлива умова розвитку його духовного потенціалу і творчих здібностей. Оскільки випускники мистецьких навчальних закладів активно включаються до художньо-творчого життя суспільства, їхня фахова готовність, рівень професійного розвитку, індивідуальний стиль культуротворчості мають вагоме значення, що й визначає актуальність проведеного дослідження.

Дисертант точно окреслив коло найголовніших питань професійної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва, мистецьку проблематику в сучасній професійно-педагогічній освіті. Хоча в цілому дослідження питань підготовки вчителя музичного мистецтва мають глибоку історію, організаційно-педагогічні основи формування готовності до роботи в учнівському інструментальному колективі поки що вивчені недостатньо, що безперечно, впливає на ефективність навчального процесу.

Зазначено, що специфіка підготовки вчителя музичного мистецтва у системі вищої мистецької освіти спонукає до пошуку нових педагогічних технологій, спрямованих на реалізацію поліваріантних, особистісно зорієнтованих програм з диригентсько-оркестрових та музично-теоретичних дисциплін.

Справедливо наголошується, що музично-педагогічна освіта у вищих мистецьких навчальних закладах потребує істотних змін у змісті освіти, організаційних формах і методах навчання й учіння студентів.

Варто звернути увагу на обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, вагомість авторських висновків, що підкреслює фундаментальність та концептуальну новизну підходу у вирішенні обраної проблематики методичної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва. Ґрунтовність теоретичних положень та достовірність практичних результатів дослідження, на які вказує автор у висновках, доводять їх науково-теоретичне значення, підтверджують розкриття предмету дослідження, досягнення чітко визначеної мети.

Отже, дисертаційна робота Р.І.Ковальського відзначається ретельно науково опрацьованим змістом, логічним структурним викладом, узгодженістю завдань, концепції і висновків. Їх вірогідність забезпечено результатами дослідно-експериментальної роботи, відповідністю обраних для дослідження теоретичних та емпіричних методів для виявлення реального стану сформованості методичної підготовленості майбутніх учителів музичного мистецтва та отримання результатів констатувального, та формувального експериментів.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій

Проведений аналіз дисертаційної роботи показав, що ефективному й цілісному вивченню предмета дослідження Р.І.Ковальському сприяло вдале використання комплексу методів дослідження та взаємозв'язку психолого-педагогічних знань, науково-теоретичне обґрунтування мети, чітка постановка завдань дослідження.

Відразу зазначимо, що одержані дослідником результати заслуговують на те, щоб бути віднесеними до того чи іншого рівня новизни. Він розкриваючи методику формування готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до керівництва учнівським інструментальним колективом чітко визначає критерії та рівні сформованості готовності студентів до такої діяльності, висвітлює специфіку роботи з творчим колективом. У процесі розробки й експериментальної перевірки методики підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва узагальнено педагогічні закономірності фахової підготовки. Крім того, автором дослідження вдосконалено організаційно-методичну систему та визначено її структурні компоненти; зміст, методи та організаційні форми особистісного розвитку майбутнього вчителя музичного мистецтва. У дослідженні дістали подальшого розвитку теоретичні положення та наукове осмислення професійної підготовки студентів вищих мистецьких навчальних закладів.

У першому розділі «Теоретичні засади професійної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва до діяльності в учнівському

інструментальному колективі як наукова проблема» охарактеризовано основні поняття проблеми дослідження; розкрито специфіку організаційно-педагогічної роботи в учнівському інструментальному колективі; обґрунтовано структурні компоненти готовності майбутніх учителів музики до роботи в учнівському інструментальному колективі; узагальнено теоретичні засади формування готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до діяльності в учнівському інструментальному колективі.

Варто зазначити, що важливого значення у формуванні «готовності» майбутнього вчителя музичного мистецтва автор надає міжпредметним зв'язкам, що стає одним із пріоритетних напрямів діяльності закладів вищої мистецької освіти і має відзначатися передусім спрямованістю на індивідуальний розвиток студента, розкриття його музичних здібностей і реалізацію творчого потенціалу загалом.

Автор справедливо стверджує, що характерна особливість професійної діяльності керівника учнівського інструментального колективу полягає в тому, що вона перебуває в тісному зв'язку із соціально-педагогічною діяльністю, яка в свою чергу, є явищем багатограним, з притаманними їй властивостями. Така діяльність зумовлюється тим, що учнівський інструментальний колектив функціонує у вільний від занять час, має нерегламентований характер, основним засобом виховання є мистецтво, художня творчість.

Варто зазначити, що роблячи висновок стосовно ключового поняття «готовність» Р.І.Ковальський досить широко висвітлює поняття «підготовка», «професійна підготовка», «освіта», «професійна освіта» зазначає що готовність майбутнього вчителя музичного мистецтва до організаційно-педагогічної роботи в учнівському інструментальному колективі – це базова детермінанта динамічної системи професійної підготовки фахівців у мистецьких закладах освіти, яка віддзеркалює її якість і визначає рівень розвитку відповідних компетентностей майбутніх учителів музичного мистецтва.

У другому розділі «Організаційно-педагогічні умови формування готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до керування інструментальним колективом» проведено діагностування сформованості готовності до організаційно-педагогічної роботи в учнівському інструментальному колективі майбутнього вчителя музичного мистецтва; розроблено критерії, показники та рівні досліджуваної проблеми; обґрунтовано доцільність визначення принципів, підходів та організаційно-педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до професійної діяльності в учнівському інструментальному колективі.

Важливого значення у роботі надається проведенню констатувального експерименту, при проведення якого (спираючись на визначені критерії та рівні) було висвітлено ті недоліки, що мають місце у професійній підготовці майбутнього вчителя музичного мистецтва. Зокрема, це і неврахування специфіки поліфункціональної діяльності вчителя музики при складанні лекційних курсів та програм, які давали б комплекс педагогічних знань і навичок роботи з різноманітними колективами, відсутність розробленої практики, спрямованої на набуття професійних умінь; недостатня спрямованість мистецького закладу на підготовку таких фахівців.

Дисертант вважає, що прорахунки у підготовці майбутніх учителів музики зумовлені недостатнім розкриттям у навчальних програмах проблем, пов'язаних з особливостями та специфікою роботи з учнівськими інструментальними колективами. Нерідко студенти вважають, ніби то усвідомлення загальних закономірностей організації та розвитку учнівського творчого колективу не є обов'язковими, натомість важливо опанувати лише методику роботи з ним. Натомість автор зазначає, що помилковість подібних поглядів можна пояснити відсутністю міжпредметних зв'язків, відсутністю у навчальних програмах з окремих дисциплін тем, спрямованих на розкриття специфіки проведення уроків музики, позашкільної творчої діяльності.

У третьому розділі «Експериментальне дослідження формування готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до організаційно-педагогічної роботи в учнівському інструментальному колективі» обґрунтовано методику та етапи формування готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до роботи в учнівському інструментальному колективі, подано аналіз результатів дослідно-експериментальної роботи.

Заслужують уваги етапи проведення формувального експерименту, в яких конкретно визначено основні завдання, що спрямовані від розвитку мотивації до майбутньої професійної діяльності – учителя музичного мистецтва і до набуття відповідних знань та навиків роботи з учнівським інструментальним колективом.

Варто зазначити логічність проведення експерименту та послідовність замірів, які проводилися після кожного етапу проведення експерименту, результатів якого обчислювалися за контрольно-порівняльним методом, тобто перевірки і зіставлення результатів експериментальних і контрольних груп.

Експериментальні дані свідчать про високі показники сформованості готовності майбутніх учителів музичного мистецтва. Це пояснюється їхнім змістовим забезпеченням у курсах «Методика роботи з учнівським інструментальним колективом», «Диригування», «Хоровий клас» та впровадження спецкурсу. Показовими були дані про розуміння студентами

необхідності вдосконалення особистісних якостей, постійного творчого пошуку та бажання до професійної самореалізації, розвитку комунікативних умінь, що свідчить про високу ефективність пропонованої методики.

Повнота викладу результатів дослідження в опублікованих працях

Основні положення дисертації Р.І.Ковальського опубліковано у 8 одноосібних наукових праць, із яких: шість статей у наукових фахових виданнях України (2 з них – у фаховому виданні, внесеному до міжнародних наукометричних баз), 1 – у зарубіжному науковому періодичному виданні, 4 – у збірниках науково-практичних конференцій, 1 методичні рекомендації, 2 навчальні програми.

Оцінка змісту й оформлення дисертації та автореферату

За структурою і змістом дисертація та автореферат відповідають вимогам пунктів 9, 11, 12 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 року за № 567 (зі змінами, внесеними згідно з постановами КМ за № 656 від 19.08.2015 р. та за № 1159 від 30.12.2015р.).

У тексті автореферату відображено основні наукові положення, результати і висновки ідентичні, зазначеним у дисертації.

Дискусійні питання та зауваження щодо змісту дисертації

Позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Р.І.Ковальського у цілому, разом з тим варто вказати на проблемні місця у роботі та висловити окремі побажання.

1. У підрозділі 1.2. докладно розглянуто питання специфіки роботи з учнівським інструментальним колективом. Вважаємо, доцільним у роботі було б більш детально висвітлити провідні методики роботи з творчими колективами як зарубіжних, так і вітчизняних дослідників, на які автор спирається у своєму дослідженні.

2. На наш погляд, у процесі формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до організаційно-педагогічної роботи в учнівському інструментальному колективі велику роль відіграють форми та методи самостійного навчання студентів. Бажано було б розкрити, якою мірою можливості самостійного навчання майбутніх учителів музики були реалізовані у процесі формування їх готовності до практичної роботи з учасниками творчого колективу.

3. Під час експериментальної роботи ґрунтовно описано етапність його проведення, використання педагогічних умов і досить скупко згадується про медіазасоби. Дисертація набула б більшої досконалості, якби автор рельєфніше представив особливості використання медіа-засобів з метою формування мотивації майбутніх учителів музичного мистецтва до

керівництва учнівським творчим колективом.

4. На нашу думку дисертаційна робота значно виграла б якби дисертант висвітлив основні твори на яких ґрунтується творча діяльність учнівського інструментального колективу.

5. У роботі зустрічаються окремі стилістичні та орфографічні похибки.

Висловлені зауваження та побажання є частковими і не впливають на загальну позитивну оцінку виконаного дослідження. Матеріали дисертації достатньо висвітлені у фахових та науково-методичних виданнях. Основний зміст дисертації досить повно відображений в авторефераті. Наукові ідеї дисертанта пройшли достатню як теоретичну, так і практичну апробацію.

Загальний висновок

Підводячи підсумок слід визнати, що дисертація Р.І.Ковальського «Формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до організаційно-педагогічної роботи в учнівському інструментальному колективі», є завершеним і самостійним дослідженням важливої педагогічної проблематики і відкриває нові перспективи її розробки. Оформлення дослідження відповідає стандартним вимогам «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 року за № 567 (зі змінами, внесеними згідно з постановами КМ за № 656 від 19.08.2015 р. та за № 1159 від 30.12.2015р.). Автор дисертації – Р.І.Ковальський заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 - теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук,
професор кафедри теорії та методики
музичної освіти, хорового співу,
Факультету мистецтв імені Анатолія Івановича
Національного педагогічного
університету ім. М.Драгоманова

А.Г.Болгарський

11 14/10 18

*Дігнєс Болгарського А.Г. засвідчує.
спів. в.к. М.Б.Б. М.М. Дуренко*